

**UCHWAŁA NR 489/LXXVIII/2023
RADY GMINY STAROŹREBY**

z dnia 27 grudnia 2023 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób
Doznających Przemocy Domowej w Gminie Staroźreby na lata 2024-2030**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.), art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030 w Gminie Staroźreby w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc Uchwała Nr 212/XXXVIII/2020 Rady Gminy Staroźreby z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2027

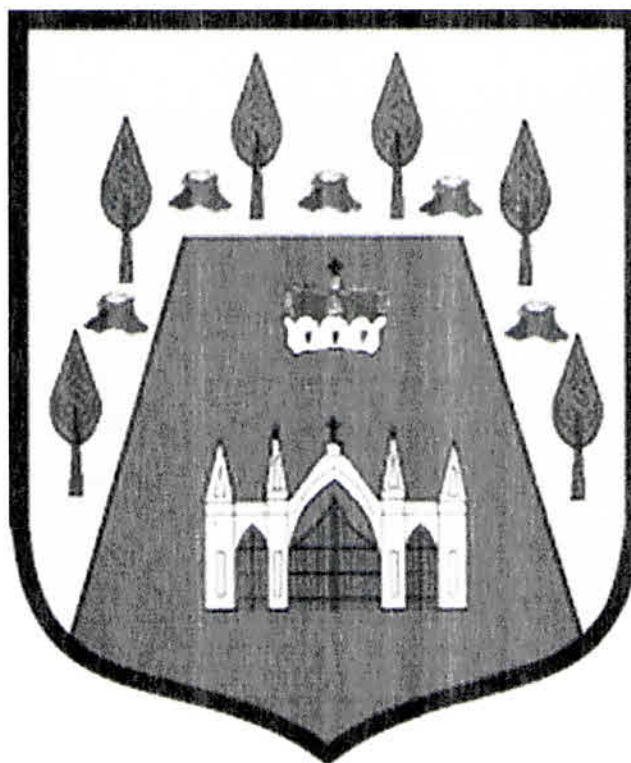
§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Staroźreby.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego z mocą obowiązującą od dnia 01.01.2024 r.

PRZEWODNICZĄCY RADY GMINY
STAROŹREBY

Łukasz Kinałski

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
DOMOWEJ
ORAZ OCHRONY OSÓB
DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
W GMINIE STAROŹREBY
NA LATA 2024-2030**

Spis treści

Wstęp

ROZDZIAŁ I. Uwarunkowania prawne

1. Podstawa prawna
2. Relatywne akty prawnego
3. Zmiany prawne w systemie przeciwdziałania przemocy
4. Adresaci Programu
5. Miejsce realizacji Programu
6. Realizatorzy Programu i czas realizacji

ROZDZIAŁ II. Część programowa

1. Opis problemu
2. Założenia Programowe
3. Kierunki Programu
4. Beneficjenci Programu
5. Cel główny Programu
6. Cele strategiczne, adresaci, cele operacyjne, realizatorzy i wskaźniki osiągnięcia celu, termin realizacji celu strategicznego

ROZDZIAŁ III. Część diagnostyczna

1. Zasoby instytucjonalne
2. Potrzeby w sferze przeciwdziałania przemocy domowej
3. Monitorowanie i pochodzenie środków finansowych na realizację Programu

WSTĘP

Celem strategicznym Programu jest przeciwdziałanie przemocy domowej, ochrona ofiar przemocy domowej oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy.

Program określa szczegółowe zadania do realizowania, ukierunkowane na: rozwój systemu przeciwdziałania przemocy oraz współpracy międzyinstytucjonalnej, zapewnienie dostępności pomocy osobom i rodzinom z problemem przemocy domowej, kształtowanie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy domowej, doskonalenie kadr zajmujących się diagnozowaniem i pomocą osobom dotkniętym tym problemem oraz edukację i profilaktykę mieszkańców Gminy Staroźreby,

Opracowanie Programu poprzedzone zostało diagnozą zjawiska przemocy na terenie Gminy Staroźreby.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Doznających Przemocy Domowej w Gminie Staroźreby ma charakter długofalowy. Działania obejmują lata 2024 - 2030. W miarę potrzeb i sytuacji społecznej mogą ulegać zmianom i udoskonaleniom.

ROZDZIAŁ I UWARUNKOWANIA PRAWNE

1.1 Podstawa prawna

Niniejszy Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Staroźreby na lata 2024-2030 został opracowany zgodnie z dyspozycją art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej z uwzględnieniem nowelizacji wprowadzonej na mocy Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 535), która obowiązuje w zasadniczej części od 22 czerwca 2023 r.

W myśl art. 6. ust. 2 pkt 2-4 podanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, do pozostałych zadań własnych gminy należy:

- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową,
- zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

1.2. Relewantne akty prawne

Ponadto w niniejszym dokumencie uwzględniono podstawowe akty prawne, które współtworzą polski system przeciwdziałania przemocy domowej, czyli w szczególności:

- Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.),
- Ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2023 r. poz. 171 z późn. zm.),
- Ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2023 poz. 901 z późn. zm.),
- Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 2023 poz. 2151),
- Ustawę z dnia 28 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2023 poz. 1939 z późn. zm.),
- Ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. 2023 poz. 900 z późn. zm.),
- Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359 z późn. zm.),
- Ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny (Dz. U. 2022 poz. 1138 z późn. zm.)
- Ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375 z późn. zm.),
- Ustawę z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. 2022 poz. 1360 z późn. zm.),
- Ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1550 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870),
- Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (M.P. z 2023 r. poz. 1232).

Niniejszy Program stanowi aktualizację, kontynuację i rozwinięcie poprzednio obowiązującego Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021–2030.

W realizację Programu zakłada się aktywne włączenie wszelkich służb, podmiotów i organizacji mających styczność w codziennej pracy z rodziną. Cele, działania i zadania Programu będą podlegać ewaluacji i odpowiadać na potrzeby mieszkańców Gminy Staroźreby w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Niniejszy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030 w Gminie Staroźreby zakłada efektywną interwencję i wsparcie w sytuacji występowania przemocy, jak również optymalizowanie systemu wsparcia jako nieodłącznego elementu

w zapewnianiu pomocy osobom doznającym przemocy domowej. Doskonalecie obecnego systemu przy jednoczesnym zapewnieniu stalej i odpowiednio dopasowanej oferty pomocy i wsparcia w zakresie podejmowanych dzialań interwencyjnych zarowno wobec osob dozwiedczajacych przemocy oraz osob sprawiajacych przemoc domowa. zastosowanie oddziaływań dlugoterminowych oraz doskonalecie opracowanych procedur i polityk dotyczacych przemocy domowej powinno przyczynic sie do jeszcze wiekszej integracji systemu pomocowego na rzecz rodziny.

Zadaniami priorytetowymi dla wladz Gminy jest tworzenie warunkow do pelnego, osobistego rozwoju kazdego mieszkancza Gminy oraz przeciwdzialanie negatywnym zjawiskom spolecznym, naruszajacym zarowno dobro jednostki, jak i rodziny.

1.3. Zmiany prawne w systemie przeciwdzialania przemocy - 2023

Rok 2023 to rok, w ktorym zaczelo obowiazowac wiele zmian istotnych czy wracz podstawowych dla funkcjonowania systemu przeciwdzialania przemocy. W tym kontekscie na uwage zasluguja w szczegolnosci:

- Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdzialaniu przemocy w rodzinie oraz niektorych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 535),
- Ustawa z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postepowania cywilnego oraz niektorych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 1550 z pozn. zm).

Od dnia 22 czerwca 2023 r. w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdzialaniu przemocy domowej, obowiazuje nowa i rozbudowana w stosunku do poprzedniej **definicja legalna przemocy domowej, przez ktora rozumie sie**: „jednorazowe albo powtarzajace sie umyslne dzialanie lub zaniechanie, wykorzystujace przewage fizyczna, psychiczna lub ekonomiczna, naruszajace prawa lub dobra osobiste osoby doznajacej przemocy domowej, w szczegolnosci:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej” (art. 2 ust. 1 pkt 1).

Natomiast w myśl nowej definicji **osoba doznająca przemocy domowej to**:

- a) małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustalo lub zostalo uniewaznione, oraz jego wstepni, zstepni, rodzenstwo i ich malzonkowie,
- b) wstepni i zstepni oraz ich malzonkowie,
- c) rodzenstwo oraz ich wstepni, zstepni i ich malzonkowie,
- d) osoby pozostajace w stosunku przysposobienia i jej malzonek oraz ich wstepni, zstepni, rodzenstwo i ich malzonkowie,
- e) osoby pozostajace obecnie lub w przeszlosci we wspolnym pozyciu oraz jej wstepni, zstepni, rodzenstwo i ich malzonkowie,
- f) osoby wspolnie zamieszkujacy i gospodarujacy oraz ich wstepni, zstepni, rodzenstwo i ich malzonkowie,
- g) osoby pozostajace obecnie lub w przeszlosci w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezaleznie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- h) maloletni

– wobec ktorych jest stosowana przemoc domowa (art. 2 ust. 1 pkt 2).

Przez osobę doznającą przemocy domowej nalezy takze rozumiec maloletniego będucego swiadkiem przemocy domowej wobec osob, o ktorych mowa wyzej.

Świadek przemocy domowej – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej

Osoba stosująca przemoc domową to osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej.

Zmiany dotkną m.in. jednostki organizacyjne pomocy społecznej, pracowników socjalnych, asystentów rodziny, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, policję, oświatę, ochronę zdrowia oraz organizacje pozarządowych i kuratorów sądowych.

Ponadto nowelizacja wprowadza zmiany w organizacji i funkcjonowaniu Zespołów Interdyscyplinarnych, a w miejsce grup roboczych będą powoływane grupy diagnostyczno-pomocowe.

Zmiany dotyczą również procedury „Niebieskie Karty”, która nie wymaga już zgody osoby doznającej przemocy domowej ani osoby stosującej przemoc domową. Między innymi wprowadzono zasadę realizacji procedury według miejsca zamieszkania osoby doznającej przemocy domowej. Obowiązkiem GDP (grupy diagnostyczno-pomocowej) będzie zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność. Wprowadzono zasadę, że jeżeli realizacja procedury NK napotyka trudności, każdemu członkowi grupy diagnostyczno-pomocowej przysługuje prawo wystąpienia do wojewody z wnioskiem o wskazanie innej gminy właściwej.

Zakończenie procedury „Niebieskie Karty” nastąpi w przypadku ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy (lub rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań).

Dodatkowo wprowadzono obowiązek monitorowania sytuacji osób uczestniczących w procedurze NK przez okres 9 miesięcy po jej zakończeniu.

Ustawa z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw poszerza od połowy sierpnia 2023 r. katalog zakazów wobec osób stosujących przemoc, który odłąd będzie obejmował również:

- **zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą** – gdy osoba stosująca przemoc domową swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy domowej stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą;
- **zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą** – gdy osoba stosująca przemoc domową swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy domowej stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą, a także gdy osoba stosująca przemoc domową nęka ją za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość, wzbudzając u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność;
- **zakaz wstępu na teren** szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą domową, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą domową, i przebywania na tym terenie – jeżeli osoba dotknięta przemocą domową uczęszcza do szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, uprawia sport lub pracuje.

Nowelizacja stanowi zatem uzupełnienie rozwiązań z 2020 r. pod postacią tzw. „Ustawy Antyprzemocowej”, która wprowadziła do porządku prawnego uprawnienie do wydawania wobec osoby stosującej przemoc domową nakazu opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do tego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

Wszystkie powyższe zakazy wobec osoby stosującej przemoc domową będą mogły być wydane przez:

- Policję lub Żandarmerię Wojskową,
- Sąd – postanowieniem o udzielenie zabezpieczenia,
- Sąd – postanowieniem o zobowiązaniu do opuszczenia mieszkania lub zakazie zbliżania się do niego, o zakazie zbliżenia się do osoby dotkniętej przemocą, kontaktowania się z nią, lub wstępu do miejsc, w których ta osoba przebywa.

Zakazy, do których wydania uprawniona jest Policja lub Żandarmeria Wojskowa tracą moc po upływie 14 dni od dnia ich wydania, chyba że sąd udzielił zabezpieczenia, którym zostały one przedłużone. Przy obliczaniu terminu nie uwzględnia się dnia, w którym zakazy zostały wydane.

Zakazy tracą także moc, w przypadku gdy po ich wydaniu wobec osoby stosującej przemoc domową zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania.

Policjant może wydać nakaz opuszczenia mieszkania, a także każdy z pozostałych zakazów (które mogą być zastosowane łącznie):

- podczas interwencji podjętej we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu lub
- w związku z powzięciem informacji o stosowaniu przemocy domowej, w szczególności zgłoszenia przez:
 - osobę dotkniętą przemocą domową lub
 - kuratora sądowego lub pracownika jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, w związku z wykonywaniem ustawowych obowiązków.

Żandarmerii Wojskowej przyznano uprawnienia analogiczne do przysługujących Policji w odniesieniu do osób stosujących przemoc domową, które są żołnierzami pełniącymi czynną służbę wojskową. Jeśli natomiast wobec takich osób ze swoich uprawnień skorzysta Policja, jest zobowiązana niezwłocznie zawiadomić właściwą jednostkę organizacyjną Żandarmerii Wojskowej.

Osoba dotknięta przemocą domową może wystąpić do sądu z wnioskiem o:

- a) zobowiązanie osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub
- b) wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, lub
- c) zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą domową, lub
- d) zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą domową, lub
- e) zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą domową, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą domową, i przebywania na tym terenie.

Sąd rozpoznaje sprawę w postępowaniu nieprocesowym i orzeka po przeprowadzeniu rozprawy.

Kodeks postępowania cywilnego nakłada na sąd obowiązek szybkiego rozpoznania sprawy. Sąd orzeka w terminie jednego miesiąca od dnia wniesienia wniosku. W przypadku wniesienia apelacji, sąd drugiej instancji orzeka w terminie jednego miesiąca od przedstawienia akt sprawy przez sąd pierwszej instancji wraz z apelacją.

Sąd uwzględniając wniosek o zobowiązanie osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub o wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, wskazuje w postanowieniu obszar, który osoba stosująca przemoc domową ma opuścić i na którym nie może przebywać, lub odległość od wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc domową jest obowiązana zachować.

Sąd uwzględniając wniosek o wydanie zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą domową, wskazuje w postanowieniu wyrażoną w metrach odległość, na którą osoba stosująca przemoc domową nie może zbliżyć się do osoby dotkniętej tą przemocą.

Sąd uwzględniając wniosek o wydanie zakazu kontaktowania się z pełnoletnią osobą dotkniętą przemocą domową, na wniosek wnioskodawcy lub uczestnika postępowania, gdy przemawiają za tym szczególne okoliczności, może w postanowieniu określić dopuszczalne sposoby kontaktowania się oraz ich zakres, mając na uwadze bezpieczeństwo osoby dotkniętej przemocą domową.

Postanowienia sądu, o których mowa powyżej, oraz postanowienie uwzględniające wniosek o wydanie zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą domową, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą domową, i przebywania na tym terenie, są skuteczne i wykonalne z chwilą ogłoszenia. Postanowienia te mogą być uchylane lub zmieniane wskutek zmiany okoliczności sprawy, chociażby były zaskarżone, a nawet prawomocne.

Niestosowanie się do zakazów przez osobę stosującą przemoc domową stanowi wykroczenie. Sprawca podlega karze:

- a) aresztu (wymierzana w dniach może trwać od 5 do 30 dni),
- b) ograniczenia wolności (trwa 1 miesiąc; w czasie jej odbywania ukarany: nie może bez zgody sądu zmieniać miejsca stałego pobytu; jest obowiązany do wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne; ma obowiązek udzielania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary), albo
- c) grzywny do 5000 złotych.

1.4 Adresaci Programu

Program adresowany jest do rodzin i osób, które ze względu na przemoc domową wymagają wsparcia społecznego, osób stosujących przemoc domową, świadków przemocy domowej, osób zagrożonych przemocą, dzieci i młodzieży, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy, społeczności lokalnej.

1.5 Miejsce realizacji Programu - Obszar Gminy Staroźreby

1.6 Realizatorzy Programu i czas realizacji

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Doznających Przemocy Domowej w Gminie Staroźreby na lata 2024-2030 będzie realizowany przez instytucje zobligowane do działań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej: Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Staroźrebach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Staroźrebach, Posterunek Policji w Staroźrebach, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Staroźrebach, Placówki Oświatowe z terenu Gminy Staroźreby, Ośrodki Zdrowia z terenu Gminy Staroźreby.

ROZDZIAŁ II CZĘŚĆ PROGRAMOWA

2.1 Opis problemu

Diagnoza zjawiska przemocy domowej

W 2020 r. pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Staroźrebach przeprowadzili diagnozę zjawiska przemocy w Gminie Staroźreby. Z badania wynika, że problem przemocy domowej jest bardzo mocno powiązany z problemem alkoholowym występującym w danej rodzinie.

Na podstawie wykonanej diagnozy stwierdzić można, iż w Gminie Staroźreby konieczna jest realizacja następujących działań, tj.:

1. Działania profilaktyczne na terenie Gminy powinny mieć charakter długofalowy, różnorodny i trafiać do wszystkich grup społecznych.

2. Istotne jest prowadzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych na terenie Gminy Staroźreby, które obejmują wszystkie grupy mieszkańców. Należy podkreślić, że skuteczne rozwiązywanie problemu przemocy domowej zależy nie tylko od podmiotów i instytucji, które działają w tym zakresie, lecz także od społeczności lokalnej. Planowane działania powinny polegać przede wszystkim na dostarczaniu informacji o możliwych formach poszukiwania pomocy oraz funkcjonujących w tym zakresie instytucji.

3.

Należy prowadzić działania edukacyjne, których celem jest upowszechnianie wiedzy o problemie przemocy, w tym jej form oraz sposobów radzenia sobie z problemem.

4. Rekomenduje się zwracanie szczególnej uwagi na wsparcie kadry pracującej w instytucjach pomocowych, szczególnie w zakresie rozwijania ich kompetencji i umiejętności w zakresie nowoczesnych form pomocy pracy z rodzinami borykającymi się z problemem przemocy. Profesjonalna pomoc pomoże zmniejszyć skutki związane z występowaniem przemocy domowej na poziomie rodziny, jak i społeczności lokalnej.

5. Rekomenduje się kampanie społeczne zachęcające do reagowania na przemoc oraz nawiązanie współpracy ze służbą zdrowia, policją, oświatą, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w celu usprawnienia procedury "Niebieskiej Karty".

6. Rekomenduje się przeprowadzanie warsztatów lub akcji informacyjnych skierowanych do rodziców, które mogłyby uświadomić różnice między przemocą a konfliktem rodzinnym oraz nauczyć rozpoznawać sygnały świadczące o występowaniu przemocy domowej.

7. Rekomenduje się przeprowadzenie szkoleń dla rodziców, które obejmowałyby następujące zagadnienia: organizacja czasu, podział obowiązków, rozwój emocjonalny dziecka oraz sposoby skutecznej komunikacji. Efektem tych działań będzie wzmocnienie więzi rodzinnych.

8. Rekomenduje się warsztaty dla dzieci i młodzieży w ramach przeciwdziałania przemocy, agresji oraz rozwiązywaniu konfliktów między uczniami, działania edukacyjne zwiększające świadomość problematyki zagrożeń cyfrowych.

9. Wskazane jest przeprowadzenie szkolenia dla nauczycieli w ramach pomocy krzywdzonym uczniom oraz procedury "Niebieskiej Karty" w szkole.

Skala problemu przemocy domowej

Jedną z kluczowych instytucji świadczących pomoc dla rodzin z problemem przemocy domowej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starożrebach oraz Gminny Zespół Interdyscyplinarny. W pracy na rzecz rodzin doświadczających przemocy domowej pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej współpracują z instytucjami i służbami takimi jak: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Prokuratura, Sąd Rejonowy, kuratorzy, służba zdrowia, oświata, NGO.

Jak wynika z danych liczbowych do Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Starożrebach wpłynęło w 2020 roku 11 ?Niebieskich Kart, w 2021 roku 13 Niebieskich Kart zaś w 2022 roku 12 Niebieskich Kart. Liczba zakładanych Niebieskich Kart na przestrzeni ostatnich lat jest na zbliżonym poziomie. Rodziny borykające się z problemem przemocy domowej mogą otrzymać wsparcie w Punkcie Konsultacyjnym przy Urzędzie Gminy w Starożrebach, Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Starożrebach, a od dwóch lat dzięki współpracy ze Stowarzyszeniem Mężczyźni Przeciw Przemocy w Punkcie Konsultacyjno-Profilaktycznym dla podejmujących zachowania ryzykowne dzieci, młodzieży i młodych dorosłych z terenu powiatu plockiego.

2.2 Założenia programowe

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Doznających Przemocy Domowej w Gminie Starożreby na lata 2024-2030 jest dokumentem opracowanym na podstawie wytycznych Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030. Głównym założeniem jest kompleksowość i interdyscyplinarność działań ujętych w ramy sprawnie funkcjonującego systemu ukierunkowanego na wsparcie i ochronę osób doświadczających przemocy, edukację i pomoc w korygowaniu zachowań osób stosujących

przemoc domową, edukację kadr instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej oraz szeroko ujętą edukację społeczeństwa.

Podstawą działań systemowych są założenia, iż przemoc domowa jest przestępstwem ściganym z urzędu, najważniejsze jest bezpieczeństwo osoby dotkniętej przemocą i zatrzymanie przemocy, bez tego pomoc jest zazwyczaj nieskuteczna, za przemoc zawsze odpowiedzialna jest osoba stosująca przemoc, zrozumiałe są wahania i niekonsekwencje w zachowaniu i decyzjach osób dotkniętych przemocą, bowiem jest to jeden z objawów doznawanych urazów oraz konsekwencja bycia osobą dotkniętą przemocą domową.

Przemoc domową należy rozpatrywać z wielu perspektyw w szczególności psychologicznej, prawnej, ekonomicznej, społecznej i moralnej. Z tego względu przeciwdziałanie przemocy domowej wymaga wieloaspektowego podejścia, a przede wszystkim systemowego, z zaangażowaniem wszystkich podmiotów zajmujących się bezpośrednio czy też pośrednio tym problemem.

Pojedyncza instytucja nie jest sama w stanie skutecznie rozwiązywać problemu przemocy domowej. Nieodzowna jest interdyscyplinarność pracy w tym zakresie poprzez ścisłą współpracę, łączenie działań, przepływ informacji, określenie wspólnego celu oraz przewidywanie efektów. Interdyscyplinarność jest podstawą skuteczności w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Aby skutecznie przeciwdziałać przemocy domowej niezbędna jest kompleksowość podejmowanych działań. Efektywność zapewni długofalowy system edukacji skierowany zarówno do grup zawodowych udzielających wsparcia, podejmujących interwencje i mających kontakt z osobami dotkniętymi przemocą jak również edukacja społeczna, mająca na celu przede wszystkim odkłamanie mitów i stereotypów, a także zmianę obyczajów i postaw sprzyjających i usprawiedliwiających przemoc domową.

Wzrost świadomości społecznej przyczyni się do zapobiegania przemocy, umożliwi szybsze reagowanie a także spowoduje, że osoby stosujące przemoc będą odczuwać brak akceptacji dla swoich działań, co znacznie zwiększy skuteczność w jej zapobieganiu oraz łagodzeniu jej następstw.

2.3. Kierunki Programu

- 1) Przeciwdziałanie przemocy domowej, ochrona osób dotkniętych przemocą domową oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy,
- 2) Skuteczne przeciwdziałanie przemocy domowej poprzez wzmacnianie systemu przeciwdziałania przemocy domowej. Zmniejszanie negatywnych następstw dla osób dotkniętych przemocą domową,
- 3) Edukacja społeczna i promocja działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Staroźreby,
- 4) Zapewnienie interdyscyplinarnych szkoleń dla służb zajmujących się problemem przemocy,
- 5) Zapobieganie stosowaniu przemocy poprzez programy korekcyjno-edukacyjne oraz psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową.

Program zakłada następujące kierunki działań:

1. Dążenia do opracowania pełnej diagnozy zjawiska przemocy na terenie Gminy Staroźreby przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Staroźrebach poprzez analizę sprawozdań z instytucji świadczących pomoc w zakresie przemocy domowej.
2. Tworzenie strategii interwencyjnych dla osób dotkniętych przemocą domową.
3. Budowanie systemu wsparcia dla osób uwięzianych w sytuację przemocy domowej.
4. Kształtowanie właściwych postaw w społeczności lokalnej wolnych od przemocy, działania edukacyjne, działania profilaktyczne, działania informacyjne.
5. Profesjonalizacja kadr związanych z pracą w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

2. 4 Beneficjenci Programu

Wszelkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą, jak i ochronie rodzin zagrożonych przemocą. Aby efektywnie zapobiegać problemowi przemocy domowej i zwalczać zachowania przemocowe, konieczne jest stworzenie spójnego i wielopoziomowego systemu pomocy osobom uwięzianym w przemoc, systemu opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, zwłaszcza form pomocy oraz dostęp do specjalistów.

Program kierowany jest do osób dotkniętych przemocą domową, osób stosujących przemoc domową, świadków przemocy domowej, osób zagrożonych przemocą, dzieci i młodzieży, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy, społeczności lokalnej.

2.5 Cel główny Programu

Przeciwdziałanie przemocy domowej, ochrona osób dotkniętych przemocą domową oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy.

2.6 Cele strategiczne, adresaci, cele operacyjne, działania, realizatorzy, wskaźniki osiągnięcia celu, termin realizacji działań

Cel strategiczny 1. Skuteczne i efektywne przeciwdziałanie przemocy domowej poprzez wzmacnianie rozwoju systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

Adresaci: osoby uwięziane w sytuację przemocy domowej, przedstawiciele instytucji

biorących udział w przeciwdziałaniu przemocy, społeczeństwo.

Cel operacyjny 1.1. Rozwój systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

Działania celu operacyjnego 1.1.

1.1.1. Prowadzenie przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Starożrebach zintegrowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej: diagnozowanie problemu przemocy domowej.

1.1.2. Podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku.

1.1.3. Inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową,

1.1.4. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,

Termin realizacji działań celu operacyjnego 1.1. Zadanie stałe, realizowane corocznie.

Cel operacyjny 1.2. Współpraca międzyresortowa na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

Działania celu operacyjnego 1.2.

1.2.1. Współpraca między instytucjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy domowej i zapobieganie jego skutkom,

1.2.2. Wspólne szkolenia, konferencje w celu wymiany doświadczeń, forum,

1.2.3. Wymiana doświadczeń, współpraca z instytucjami i organizacjami z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej.

Termin realizacji działań celu operacyjnego 1.2. Zadanie realizowane corocznie.

Cel operacyjny 1.3. Diagnozowanie i monitorowanie zjawiska przemocy na terenie Gminy Starożreby

Działania do celu operacyjnego 1.3.

1.3.1. Prowadzenie statystyk w zakresie zjawiska przemocy przez wszystkie instytucje zgodnie z wymaganiami resortowymi oraz w sposób ustalony przez Gminny Zespół

Interdyscyplinarny w Starożrebach.

1.3.2. Zbieranie danych statystycznych z instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Starożreby przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Starożrebach w celu diagnozowania skali zjawiska i monitorowania zmian.

1.3.3. Diagnoza zjawiska przemocy domowej.

1.3.4. Badanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą.

Termin realizacji działań celu operacyjnego nr 1.3. Zadanie realizowane corocznie,

Realizatorzy celu strategicznego nr 1. Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Starożrebach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starożrebach, Posterunek Policji

w Starożrebach, Sąd Rejonowy i Rodzinny w Płocku, Prokuratura Rejonowa w Płocku, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Starożrebach, placówki służby zdrowia, placówki oświatowe.

Wskaźniki osiągnięcia celu strategicznego liczba spotkań zespołu, liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty, liczba powołanych grup diagnostyczno-pomocowych, dane statystyczne dotyczące zjawiska przemocy, liczba opracowanych diagnoz, liczba zakończonych procedur Niebieskiej Karty z uwagi na ustanie przemocy domowej.

Termin realizacji zadań celu strategicznego nr 1. Zadanie stałe, realizowane corocznie.

Cel strategiczny 2. Zmniejszanie negatywnych następstw dla osób dotkniętych przemocą domową i świadków przemocy domowej.

Adresaci: osoby dotknięte przemocą i świadkowie przemocy.

Cel operacyjny 2.1. Udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom lub rodzinom dotkniętym przemocą i świadkom przemocy.

Działania celu operacyjnego 2.1.

2.1.1. Poradnictwo medyczne, psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, prawne, socjalne.

2.1.2. Interwencja kryzysowa.

2.1.3. Realizacja programów terapeutycznych dla osób dotkniętym przemocą domową.

2.1.4. Realizacja procedury "Niebieskiej Karty".

2.1.5. Udzielanie bezpiecznego schronienia osobom dorosłym lub/i rodzinom dotkniętym przemocą.

Termin realizacji działań celu operacyjnego 2.1. Zadanie stałe, realizowane corocznie.

Realizatorzy celu strategicznego nr 2. Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Starożrebach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starożrebach, Posterunek Policji w Starożrebach, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Starożrebach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Płocku, organizacje pozarządowe.

Wskaźniki osiągnięcia celu strategicznego nr 2. liczba porad udzielonych osobom lub rodzinom dotkniętym przemocą, liczba osób objętych poradnictwem, pomocą i wsparciem, liczba interwencji kryzysowych, liczba programów terapeutycznych, liczba uczestniczących w programach, liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty, liczba rodzin, w których wszczęto procedurę Niebieskiej Karty, liczba osób dorosłych lub rodzin, którym udzielono bezpiecznego schronienia, liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą domową.

Termin realizacji zadań celu strategicznego nr 2. Zadanie stałe, realizowane corocznie.

Cel strategiczny 3. Edukacja społeczna i promocja działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Starożreby.

Adresaci: dzieci i młodzież, osoby dorosłe, społeczność lokalna.

Cel operacyjny 3.1. Upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych.

Działania do celu operacyjnego 3.1.

3.1.1. Rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych (broszur, ulotek, plakatów itp.) dotyczących zjawiska przemocy domowej wśród lokalnej społeczności.

3.1.2. Dostarczenie informacji o instytucjach udzielających pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą domową - wydanie i rozpowszechnianie informatorów.

3.1.3. Umieszczenie informacji na stronach internetowych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starożrebach.

Termin realizacji działań celu operacyjnego 3.1.

Zadanie realizowane corocznie,

Cel operacyjny 3.2. Zmiana postaw, przekonań i zachowań mieszkańców Gminy Starożreby wobec zjawiska przemocy.

Działania celu operacyjnego 3.2.

3.2.1. Udział w kampaniach społecznych, spotkaniach, wydarzeniach na temat przemocy domowej.

3.2.2. Realizacja zajęć edukacyjnych z zakresu umiejętności społecznych oraz przemocy domowej.

3.2.3. Realizacja programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Termin realizacji działań celu operacyjnego 3.2. Zadanie realizowane corocznie.

Cel operacyjny 3.3. Promowanie wartości rodzinnych i wychowania bez przemocy.

Działania do celu operacyjnego 3.3.

3.3.1. Prowadzenie w placówkach oświatowych programów profilaktycznych, uświadamiających zagrożenia płynące z przemocy.

3.3.2. Prowadzenie programów i warsztatów umiejętności wychowawczych dla rodziców.

Termin realizacji działań celu operacyjnego 3.3. Zadanie stałe, realizowane corocznie.

Realizatorzy celu strategicznego 3. Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Starożrebach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starożrebach, Posterunek Policji w Starożrebach, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Starożrebach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Płocku, organizacje pozarządowe.

Wskaźniki osiągnięcia celu strategicznego 3. liczba rozkolportowanych ulotek i broszur, nakład informatorów, liczba kampanii społecznych, spotkań i wydarzeń prowadzonych na terenie Gminy Starożreby, liczba osób biorących udział w ww. działaniach, liczba programów, ilość przeprowadzonych zajęć profilaktycznych z zakresu przemocy itp., ilość warsztatów doskonalenia umiejętności społecznych itp., liczba osób biorących udział w ww. działaniach.

Termin realizacji zadań celu strategicznego 3. Zadanie ciągle, realizowane corocznie.

Cel strategiczny 4. Podnoszenie i doskonalenie umiejętności kadry, rozwijanie współpracy interdyscyplinarnej.

Adresaci: wszystkie instytucje, organizacje, służby i środowiska tworzące system.

Cel operacyjny 4.1. Systematyczne szkolenia wszystkich przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwięzanych w przemoc, w tym szkolenia z zakresu diagnozowania przemocy domowej, realizacji procedury Niebieskie Karty i prowadzenia Interwencji Kryzysowej.

Działania celu operacyjnego 4.1.

4.1.1. Szkolenia resortowe,

4.1.2. Szkolenia interdyscyplinarne z zakresu przeciwdziałania przemocy.

4.1.3. Organizowanie interdyscyplinarnych szkoleń w celu podniesienia umiejętności pracy z osobami dotkniętymi problemem przemocy oraz skuteczniejszego radzenia sobie ze stresem, superwizji.

Termin realizacji działań celu operacyjnego 4.1.

Zadanie ciągle realizowane corocznie.

Cel operacyjny 4.2. Konferencje i seminaria z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej dla przedstawicieli instytucji, służb, różnych grup zawodowych i społecznych zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej.

Działania celu operacyjnego 4.2.

4.2.1. Organizacja i przeprowadzanie konferencji z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

4.2.2. Uczestnictwo w konferencjach i seminariach.

Termin realizacji działań celu operacyjnego 4.2. Zadanie realizowane corocznie.

Realizatorzy celu strategicznego 4. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starożrebach, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Starożrebach.

Wskaźniki osiągnięcia celu strategicznego liczba szkoleń dotyczących przemocy domowej, liczba uczestników szkoleń, liczba zorganizowanych konferencji i seminariów, liczba uczestników konferencji i seminariów.

Termin realizacji zadań celu strategicznego 4. Zadanie stałe.

Cel strategiczny 5. Zapobieganie stosowania przemocy domowej.

Adresaci: osoby stosujące przemoc domową.

Cel operacyjny 5.1. Działania psychologiczno-terapeutyczne oraz korekcyjno-edukacyjne

Działania do celu operacyjnego 5.1.

5.1.1. Poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, socjalne, realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych i korekcyjno-edukacyjnych.

5.1.2. Stosowanie procedury Niebieskiej Karty przez uprawnione podmioty.

Realizatorzy celu strategicznego 5. Punkt Konsultacyjny przy Urzędzie Gminy w Starożrebach, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Starożrebach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

w Starożrebach, Gminny Zespół

Interdyscyplinarny w Starożrebach, placówki służby zdrowia.

Wskaźniki osiągnięcia celu strategicznego 5. Liczba udzielonych porad, liczba programów, liczba osób stosujących przemoc domową objętych programami, liczba sporządzonych formularzy Niebieskich Kart przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę, liczba spraw zakończonych, liczba wszczętych postępowań oraz odmów wszczęcia w sprawach związanych z przemocą domową itp.

Termin realizacji działania celu strategicznego 5.

Zadanie realizowane corocznie.

ROZDZIAŁ III CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

3.1. Zasoby instytucjonalne

Bezpośrednio przeciwdziałaniem przemocy domowej zajmuje się sieć instytucji:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starożrebach,
- Posterunek Policji w Starożrebach
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Starożrebach
- Prokuratura Rejonowa w Płocku
- Placówki oświatowe w Gminie Starożreby
- Przychodnie zdrowia,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Płocku
- Sąd Rejonowy w Płocku - kuratorzy zawodowi i społeczni,
- Organizacje pozarządowe,

Ww. podmioty wchodzi w skład Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Starożrebach.

3.2. Potrzeby w sferze przeciwdziałania przemocy domowej

- Prowadzenie systemu informacji i edukacji w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.
- Stałe doskonalenie zasobów kadrowych: wypracowanie i wprowadzenie procedur i monitorowanie przemocy domowej.
- Wprowadzenie spójnego systemu współpracy i koordynacji pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodzin dotkniętych przemocą domową.
- Stałe monitorowanie, ewaluowanie oraz inicjowanie wprowadzania koniecznych zmian w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, edukacja społeczna.
- Miejsca schronienia w związku z przemocą domową.

3.3. Monitorowanie i pochodzenie środków finansowych na realizację Programu

MONITOROWANIE

Monitorowanie realizacji programu odbywać się będzie w oparciu o współpracę podmiotów biorących udział w realizacji Programu oraz w oparciu o działalność Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gminie Starożreby.

FINANSOWANIE PROGRAMU

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Staroźreby, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych środków.

PRZEWODNICZĄCY RADY GMINY
STAROŹREBY

Łukasz Kinałski

RADA GMINY
Staroźreby
ul. Płocka 18
09-440 Staroźreby

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej lub ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, chyba że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej. Do zadań własnych gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Wobec powyższego przyjęcie uchwały jest zasadne.

PRZEWODNICZĄCY RADY GMI.
STAROŹREBY

Łukasz Kinałski

